

HORTOBÁGY.

DEBRECZENI HETILAP

KÖZHASZNU ÉS MULATTATÓ TARTALOMMAL.

24. szám.

Első évfolyam. 1862.

Oct. 10.

Levél-töredékek.

München. 1862. Aug. 6.

Folyó hó 3-dikán Bécsből gyors vonattal elindulván, ma reggelre ide érkezünk. Beszállva a „Négy évszak“ című vendéglőbe, — melynek tulajdonosa egy magyarországi, most már magyarul nem tudó ember, — első gondunk volt vezetőt fogadni s elköltve a kávé tajas kenyérrel, mint a hogy azt korábbi utamban egyszer már megtanultam, de ismét elfelejtettem, azon feltevéssel kezdtük meg a körjáratot, hogy itt csak egy napot töltendünk. Azonban mindamellett, hogy már jártam itt valaha, meg kellett keveselnem a mit egy nap látni lehetett abból, a mi itt megnézést érdemel, s a mit — ha már itt vagyunk — meg nem nézni megbocsáthatlan bűn. Ha káros nem lenne a nélkül is szegény országunkra nézve, hogy pénzünket idegen földön költjük el, mindenkinek ajánlanom kellene, hogy nézzen szét e világon, s vegye észre: mennyi minden szükséges és alkotható még azon kívül, a mi nálunk, különösen a mi széles Debreczen városunkban, nem csak megalkotva, de senkinek csak gondolatában sincs, azon egy-két honfitárs pedig, a ki a szükségét belátja s az alkotásban közreműködni kész volna, erőtlenségünk és nehézkedésünket látva, hozzáfogni nem mer.

Münchenben mindenfelé egy-egy nyilvános kertre bukkanunk, melyeket magánosak, a városi hatóság és a király egymással vetekedve építenek. Itt nem kell félni, hogy a nyilvános kert eszméje részvéthiány miatt évekig csak a tervezés körére szorítkozzék, hogy a tervezet kivitele elé akadályok gördítenek, s hogy az otrombaság neki feszítse a botot a rácsozatnak, vagy ostornyéllé vágja a csemetéket; itt mindenki örül annak a mi szép, s nemcsak úgy érzi, hogy minden a mi körülte szép és jó van, az övé is, hanem a szép és jó előteremtésében hathatósan közre is működik.

Nem tagadhatom el, hogy e város szemlélése közben azon önző vágy lepett el: bárcsak a kik itt laknak, magyarok volnának! bárcsak a mi itt szobrok,

képek, épületek, intézetek s egyebekben uton utfélen nagyságot és dicsőséget hirdet, mind magyar nagyságot és magyar dicsőséget hirdetne! bárcsak azzal a mivel e város dicsekedhetik, mi is dicsekedhetnénk otthon! — Bátran mernék fogadni, hogy a mi nagyaink nagyobbak voltak, mint ezekéi, már csak azért is, mert egészen a mieink voltak, míg például München ha már bajorra nem akad, más német tartományból keres olyat, a kinek Bajorország körül valami érdeme lehet, hogy dicsóítsa. Bezzeg nem volnánk mi zavárban: hogy kinek emlékét örökítsük meg szobrokban és képekben, csak volna rá pénzünk és kitartásunk, és vállalkozóink, a kik ha kell 1000, 2000 mázsás szobrokat is öntsének.

Mindenkitől azt hallom, hogy az a mit itt látok, igen kis mérvű ahhoz képest, a mit további utamban látni fogok. Annál leverőbb reám nézve, hogy hazámat, de különösen városunkat azzal sem lehet összehasonlítani a mit eddigi utamban láttam! — Maga ez a vendéglő, melyben szállva vagyunk, méltó tárgy a tanulmányozásra, kivált annak, a ki vendéglőt akarna felállítani. Igaz, hogy nálunk minden igyekezettel sem lehetne egy Isart teremteni, melynek egy csatornája a vendéglő udvarán folyván keresztül, gépeket hajtson, általok maga magát a negyedik emeletig felvezesse, s kellemes és jótékonyan simuljon a vendéglős akaratához, — hihető, hogy Simon urból is otthon minden erőlködése mellett alig lehetett volna ilyen vendéglős, — de hogy e vendéglő és a mieink közti különiséget mégis sokkal kisebb körre szorítani lehetne, az tagadhatatlan. Simon úrnak aligha nem szerencséje, hogy egykor szegény fiu volt, s az apja 5 forinttal küldte világra, különben talán nem emelte volna vendéglőjét a jelen magas fokra. Még otthon olvastam, hogy némely keresztül utazó drágálja az itteni kiszolgáltatás és szoba díját; de én erre nem mondhatok egyebet, mint hogy az a fény és kényelem, melyben itt a vendégek részesülnek, olcsóbbért alig lenne kiállítható. Csak kell tenni egy kis különiséget azon helyen, melyben itt vagy a debreczeni rozszant vendéglőben részesül az ember, még pedig meggondolva, hogy ily különség mellett is nem sokkal kevesebb, a mit

nálunk oly vendéglőben fizetni kell, hol az is megtörtént már, hogy éjjel patkány ment a vendéghez látogatóba.

De beszélnem is kellene már az itt látottakról.

Legelől teszem, hogy az itteni 100000 lakosnak 24 temploma van, egyik nagyszerűbb, mint a másik, mind az építészet, mind a díszítményezés tekintetéből; fal és üvegfestésekkel rakvák, kivéve az egy ref. imaházat, mely itt is egyszerű.

Voltunk a sirkertben, melyet méltán nevezhetek kertnek. Megszámlálhatlan mennyiségű itt az ércz és márványemlék, és díszes halottház. Minden halottat, mihelyt felöltöztették, e házakba hoznak három napra. Épen ott létünkör is volt benne és hoztak különféle koru és állásu halottakat, melyek közül csecsemők és öregek virágok és egyébbel oly csinosan fel voltak ruházva, hogy az ember csaknem elfeledte, hogy már nem élnek. Nálunk ez nem így van, mi nem sokat teszünk egymásért sem élet sem halálban. No de nem is igeu van mivel.

A siri nyugalom e szentelt helyéről az élet és mozgás színhelyére: a királyi sergyárba mentünk. A nagy udvar tömve volt serfogyasztókkal. Mintha népgyűlés, szép zene hangjai vagy circusi látványra gyülekeztek volna, pedig mindössze is csak az hozta és hozza őket össze, hogy itt a legjobb sert, első kézből, és legolcsóbban kapják. Ember hátán ember, s a nép különböző rétegeinek a legtarkább vegyülete; nem úgy mint nálunk, hol a társadalom félszégei és a politika nyügei válaszfalat emeltek az osztályok közé, s irigyekké teszik az embereket egymásra. Vegyük csak magát a katonaságot. Itt a katonaság magából a nemzetből való, minden katona az állam építette lak-tanyákban lakik, — mi csak idegen katonát ismerünk, kit békében úgy, mint háboruban, beszállásolnak a szegény ember egyetlen szobáckájába és szemtanujává teszik a nyomorult család minden mozdulatának, irigyévé minden betett falatjának. — Nem csoda aztán ha ily körülmények közt saját külföldre vitt honfitársaink után epedünk, s a világ legjobb és legolcsóbb bora sem volna képes minket összehozni, hogy — mint az állam érdeke megkivánná — egyetértők legyünk.

Este 7 órakor itt minden boltot bezárnak, minden üzlettel felhagynak, s azontul mindenki a magáé igyekszik lenni és sert inni. Mi is közé vettük magunkat egy kertecskében, több ezerre menő vigadozóknak, hallgattunk katonai zenét, ettünk olcsó vacsorát, (egy adag libapecsenye 18 uj kr.) és fizettük a zenészek tányérára a szokásos 2 krt.

Hanem ezt sok egyéb megelőzte. Voltunk például a Bavária fejében. A Bavária egy bajorországot jelképező ércz szobor, melynek fejében egyszerre nyolcz ember kényelmesen ülhet vagy állhat, mert másképen 36 is befér. Az öntvény 9 öl magas, már-

vány talapzata mintegy 6 ölnyi. Nagyon meleg volt benne, mely csak a késő évszakokban szokott kihűlni, s nagy kíváncsiság kell hozzá, hogy az ember fél utról vissza ne térjen, míg a fenn léleketvételre hagyott nyílásokig nem ér. Fel és le szövétnekvilágnál járnak.

Bejártuk a királyi díszépületben levő régi császári termeket, melyek maig is azon nagy fényű és pazar díszítményű állapotban hagyattak, a melyben hajdan használtatásukkor voltak.

Voltunk az érczöntödében, hol fogalmat szerez-tünk magunknak arról: mint bánnak a forró elemmel, hogy belőle a művész akarátja szerint emberi vagy más alaku óriás váljék. Láttuk Schwanthaler műteremében, hogy idomitják a durva követ majd megszólamlóvá, olyanná, hogy birni szeretnők, hogy általa körül véve lenni ohajtanánk. Itt készült a még élő Lajos bajor király lovagszobra érczből, (épen jelenlétünkben működtek az öntögödörből kiemelésén,) azon mintára, melyben a mi igazságos Mátyás királyunk érczemplékének, az ismeretes rajzok szerint létesülni kellett volna, a mint Schwanthaler utódja állitá, azért e mintára, hogy a már megfogamzott szép gondolat kárba ne menjen. A szobrot a művészet és ipar meghonosításaért München város készítette, egyedül, kizárva Nürnberg és más bajor városok felajánlott közbenjárását.

A régi és új képtár ezreivel van tele aggatva az új és régi remek olajfestvényeknek. Köztök rá ismer-tem „Szent Pál temploma belsejé“-re, melynek egy másolata a pesti mostani műtárlaton eredeti gyanánt szerepel, nem különben Sz. B. némely másolatainak eredetijeire. Mindent a mi itt nevezetes, ezerfélekép sokszorosítanak és terjesztenek. Hogy az üvegfestő intézetben legalább egy üvegeképet meg nem szereztem, már most is bánom, szerettem volna megmutatni jó embereinknek, a kik ilyet még nem láttak, és látás nélkül képzelni sem tudnak.

A szobortárban sok százával láthatni görög és római régi szobrokat, és sok szépet az újabb időkből is, melyek ide helyeztetésre érdemeseknek ítéltettek. A gyűjtemények tára tele van nevezetességekkel a régibb és az újabb korból, sok ezer számra és több millió értékben. Szomoruan gondoltam vissza saját muzeumunkra, melyet a nemzeti lelkesedés temérdek kincscsel gazdagított ugyan, de a helyzet folytonos ziláltsága és a közreműködhetés különféle megszorítatása közben magához méltó fokra emelni mindedig képes nem volt!

A mostani bajor király Maximilián magán költségére épül a városon kívül, kies helyen, egy nagy mérvű építészeti remek: a Maximilianeum, azon czélból, hogy benne szegény sorsu ifjak a felsőbb tudományokra ingyen oktassanak. Nálunk még annyira sem vagyunk, hogy fiaink legelső lelkiismeretükkel kel-

lően segitenénk; valjon hol és miben vagy kikben keresendő ennek oka? Nagyon hiszem, hogy sokan készen lenni gondolnak a felelettel, hanem kénytelen lennék visszafelelni, hogy látván miszerint „nincsen senkiben mit bizni“ magunk vagyunk első helyen a mulasztók. Ez épülettel szemben, az Izár folyó egy csatornáján túl van a nagyszerű faraktár. Ki hinné, hogy ilyen prosai dolgon is van valami látható? mindamellett, miután nagy nehezen rá hagytam magamat venni, hogy oda is elmenjek, bátran ajánlhatom meg-nézését bárkinek; hogy lássa mikép kell folyóvizet akaratumhoz képesti rendes szolgálattételre idomítani. E faraktárba az e végre nagy leleményességgel idomított Isar folyó csatornáit, évenként ezer meg ezer öl fát szolgáltatnak be a királyi erdőkből, s csak bámulva lehet szemlélni: mind hódol a hatalmas elem az emberi ész kiszámításainak, s mint alakul a folyam medre oly géppé, mely a társadalmi szükségletek fedezését s az emberi kéz munkáját megkönnyítse. Azon kérdésekre: mennyi fa veszhet el szállítás alatt, míg rendeltetése helyére érkezik? azon választ nyertem, hogy majd semmi, — s megértettem, mert hiszen ezek az emberek szeretik királyukat, következőkép nem nyulnak a fájához.

A város tövében 3 órányi kerületben fekszik a királyi kert, meg kellett elégednem elején, a mesterséges vizesés, s a városi szökőkutakat vízzel ellátó vizgép körüli sétával, mely alatt eszembe jutott a mi nagyerdők, melyet Isten kezünkbe adott, hogy milyen most és mivé lehetne, ha segíthetnénk rajta.

Folyvást előttem lebeg a debreczeni emlékkert ügye is; sok gondot fordítok a rácsozat különböző alakjainak tanulmányozására s félek, hogy a kivitelnél ide találunk szorulni, mert itt ugyancsak értenek ahhoz: hogy kell valamit czélszerűen és jutányosan előállítani. Itt egész gyár van csupán kertrácsozatok minden fájának kovácsolt vasból előállítására. — Megtehetné ugyan ezt a munkát Balázs ur is, ha nem sajnálná megnézni és megtanulni: hogy kell dolgozni szaporán, könnyen és jól.

Stuttgard. 1862. Aug. 8.

Érdekes jelenetem volt, mikor a vonat — melyen 8 honfitársammal együtt ide utaztam — Augsburgnál néhány percze megállott. Az ujság áruló ugyancsak kötötte rám az Allgemeinet, s midőn kinalgatására határozottan azt feleltem, hogy nem kell, mert rossz, — egy a heilbronni egyetemre utazó ifju hangosan felkaczagott. Ruházatunkból kétségkívül kiismerte nemzetiségünket s a kaczagásból ítélve tudnia kellett: hogy állunk az Allgemeineval. — Egy másik német kötődve kérdé tőlem az uton: hogy végre is csak beme gyünk a Reichstagba? — „Igenis“ — feleltem én, — „a Reichstagba beme-

gyünk, de a Reichsrathba nem; mert a kettő közt nagy ám a különég“ . . . mire a társaság részint nagyot bámult, részint jóízüt nevetett.

A német sógorok mindig politizálnak. Hangosan állítják, hogy Olaszország végre is a régi állapotra megy vissza. Vagy kettő tőlem kérdezte: mit csinál Garibaldi? s ugy látszott: azt hiszik, hogy nekünk minden mozzanatáról tudomásunk van.

Stuttgardba épen ebédre érkeztünk; pompás, hosszú ebédre, mint az már erre mindenütt szokás, melyen az ember kénye szerint válogathat, a nélkül, hogy az éhen maradástól kellene félnie. Az étkezés nem olcsó, de nem is drágább, mint Debreczenben; a bornak ugyan megkérlik az árát, de legalább nem tesznek az ember elébe hordószagut, mint azt a mi nagyerdőkön W. ur nem restelli.

A királyi palotával épen szemben eső lakásunk ablakaiból, az előttünk levő pompás teren és szökőkutjain magunkat gyönyörködve, vezető fogadtunk, hogy vele a királyi épületet bejárjuk. Ezen épület nincs ugyan oly gazdag, mint a müncheni, de azért méltó a megnézésre. Itt is ugy mint Münchenben, régen mult dolgokra teszik az embert képek, szobrok és egyéb jelvényekkel figyelmessé; — az igaz, hogy nem ingyen, mert minden lépten nyomon borraváló dukál, melyet hijába sajnálnánk, mert különben a megtekintés és meg nem tekintés közt kellene választanunk. Szakállas Eberhard a württembergi király ős előde és Schiller nagy ércszobrainak és a mostani királynak „szívjóságaért“ halála után állítandó szobor talapzataul szánt obelisk mellett elmenve, itt is felkerestem egy kertrácsozat készítő. Azonban meg kelle győződnöm, hogy kertrácsozatunk innen már többbe kerülne, részint a távolság, részint a magas helyi árak miatt. Általában azt tapasztalom, hogy itt a rácsozatokat leginkább kovácsolt vasból csinálják; bizonyos, hogy így is olcsóbbba kerül mint nálunk, nem az anyag miatt, mert az nem volna drága, hanem részint mert embereink lassan haladnak, részint mert a hibás munka felosztás következtében elveszett időt is megfizettetik. Nálunk akármihez kezd az ember, minden sokba kerül, különösen azt a mi új, s azt a kinél pénzt sejtének, roppantul megfizettetik, s ez így lesz mindaddig, míg egyrészt az értelmes iparosok nálunk el nem szaporodnak, másrészt a rendkívüli megrendelések mindennapiakká nem válnak.

Azt hittük, hogy München látása után Stuttgard nem fog érdekelni. Az igaz, hogy nincs is itt annyi nagyszerű, mint Münchenben, de ez ódon épületek s szépen kiépített házsorok mindenestre figyelmet érdemelnek, s ha a müncheni királyi kerten keresztül folytában az Isar mesterséges vizesésben gyönyörködött, itt meg gyönyörű tavak vannak hattyukkal és vadruczákkal, narancs fákkal és szobrokkal körül-

véve, végre a mi legjobban gyönyörködtetett, itt a gyepágyak füve oly tiszta, oly eleven, oly zöld, hogy az ember itt tudja meg igazán mi az a pázsit. Ha azt mondom, hogy a kert nem nagy, azért ne gondolj csak egy pár holdnyi kiterjedést, mert jóval nagyobb semhogy kimért időnk megengedte volna azt egészen bejárunk.

Majd megfeledekzem a nagy tó közepéből torony magasságyra kiszökellő vizről. — Oh mily szép e milliárd cseppekké zuzódott víz lehullása!

Az angol kertből utunk az „angol kert“ czimű vendéglőbe vitt. Ennek fedézetére alkalmazott messzelátóból bámultuk a város és vidéke szépségét. Aztán a vendéglős szívességét viszonzni kívánva, nála vacsoráltunk, meglehetősen sokaságú sörívő férfiak, nők és gyermekek közt, kik közül látszott hogy sokan szerették volna kitudni: mik és honnan valók vagyunk, azonban ezuttal, ha nem csalódom, bizonytalanságban maradtak. Ti azt gondoljátok, hogy ha külföldön valaki rátok néz, mindjárt tudja: mely országiak vagytok. Én mást tapasztaltam; de hogy is ismerhetnének ránk, mikor alig egy-két éve, hogy a magunk ruháját viseljük!

Az országos magyar kertészeti társulat által

Debreczenben

1862. Octoberhó 19 20 21-kén rendezendő gyümölcs és kertivetemények kiállításának

Előrajza.

Miután a debreczeni kertészeti egyesület választmánya egyik feladataul tűzte ki, hogy ezéljának biztosabb és gyorsabb elérhetése végett gyümölcskiállításokat rendezend s a folytonos kiállítást f. évi aug. 10-dike óta, a piaczutczán levő Csana k ház alatti csarnokában életbe is léptette s egy őszi nagy gyümölcskiállítás tervének kidolgozásával tagjai közül néhányat megbízott: annál nagyobb örömmel fogadta az országos magyar kertészeti társulatnak azon tudósítását, hogy a gyümölcs és kerti vetemények kiállítása helyeül ez évben Kanizsán és Esztergomon kívül Debreczen is kijelöltetett. Ennélfogva nem késett a választmány magát a fenn tisztelt társulat elnökével érintkezésbe tenni, hogy az előkészületek köz megállapodás folytán minélelőbb megtételessenek.

Részint köz megállapodás után, részint a reá ruházott felhatalmazásnál fogva a debreczeni kertészeti egyesület a kiállítás idejére és rendjére nézve következőleg intézkedett:

1. A kiállítás ideje oct. 19, 20, és 21-dik napjai, helye a polgári kaszinó terme. — Megnyitattik 19-dikén d. e. 10 órakor.

2. Kiállítható mindenféle kerti termény, például gyümölcs, nyers, aszalt, vagy befőzött állapotban, száraz főzelék, zöldség téli eltartásra készítve is, gyökerek, hagymák, virágok, magvak, kertészeti eszközök stb.

3. A gyümölcsből legalább 3, legfeljebb 6 db. küldessék, a száraz főzelékből, zöldségből, aszaltványból s más kiállított tárgyból is legalább annyi, hogy az a nagy tömegben el se vesszen, de túlságosan nagy helyet se foglaljon.

4. Minden küldemény mellett feljegyzendő a tárgy neve, a termesztés helye, annak netalán különös sajátosságai, eltarthatásának vagy elkészítésének módja.

5. Minden küldemény a tárgyak névsorával és mennyiségével együtt elnök Szabó Bálintnál (N. Csapóu. 331 sz.) levélben bejelentendő; de maga a küldemény bérmentesen jól begöngyölve bezárólag f. hó 16-dik napjaig alelnök Nánássy Lajoshoz (Széchenyiutca 1815. sz.) utasítandó.

6. A kiállítás után 3 nap alatt minden beküldő tartozik küldeménye elvitetéséről intézkedni, különben az a kiállítási költségek fedezésére eladatik.

7. A kiállítás ideje alatt f. hó 20-kán d. u. 4 órakor társ. sebed fog rendeztetni.

8. A bíráló bizottmány munkáját f. hó 20-kán reggel fogja megkezdeni, és az eredményt — mi helyt munkáját bevégezte — azonnal kifogja hirdetni. — Kelt Debreczenben October 6. 1862.

Szabó Bálint mk.

elnök.

Kovács János mk.

jegyző.

Közélet.

Miként legközelebb említettük, az állandó színház építése egy idő óta nem haladt azon gyorsasággal minőben eddig gyönyörködtünk, melynek oka egyedül az volt, hogy építője Vecsey Imre ur, ugy itt helyben mint a vidékeken több nagyszerű vállalatai miatt a munkás kezeket megosztani volt kénytelen, — ennek daczára a színház tetőzete egészen kész van, külső falazata bevakoltatott, a színházhoz tartozó mellék helyiségek tetőzete most fedetik, az épület elő részének falai minden oldalról teljes magasságukra emelvék, ugyan ezen elő rész tetőzete készen áll s felrakásra vár, a párkányzathoz megrendelt termés kövek be szállítvák.

Dicséretére válik Vecsey Imre urnak, hogy a tetőzethez, a kincstár mármárosi erdeiből kitünőleg szép s egészséges fákat szerzett be, valamint az is, hogy a vaslemezeket — melyekkel a bedeszkázott tető befedetik — sikerült a Koburg herczeg tulajdo-

nához tartozó gömörmezei jóhírű pohorellai vasgyárból megszereznie.

Hahogy az egész tetőzet kész lesz: az építkezési vállalatnak a szerződés értelmében ezen évben elégtétetik, minthogy azonban az épület előosztályára kívántató nagyszerű tetőzet felállítására, különösen pedig a bádigos munka végrehajtására nem kis idő szükséges: nem tartjuk feleslegesnek Vecsey urat figyelmeztetni, hogy egyéb vállalatai mellett is most már többszörös erővel igyekezék sietni, mert a munka idő rövid s a hamar beállható zord időszak a várva várt előhaladást veszélyezheti.

Vizsgálódásunk folytán ismét nagy hiányát tapasztaltuk annak, hogy az építést tettelegesen megkezdett alkotmányos közgyűlés által, a múlt évben szakértő férfiakból alakított teljhatalmu állandó színházépítési bizottmány működése ez évben megszüntetett, e miatt tárgyalatlan maradt azon fontos kérdés is, ha valyon nem lett volna-e tanácsos a színházi épületet villámhárítóval ellátni? e miatt nem volt ügyelet arra, hogy a színház udvar hátulso részének földel való feltöltése már ez évben kellő erővel munkába vétessék, mely célra a czeglédutca elején a színház udvar szomszédságában hónapokig tartogatott és a fehérlő fogadó előtti nagy földhalmazok alkalmasok leendettek, — valamint arra sem, hogy az udvar nyugoti oldalán lévő ronda sesessus elbontása, és az ottani elavult alapfalaknak közmunkára ítélt rabokkali kiásatása által, egy felől a Fried Károly szabályellenes és a színház telkét csonkító építkezése megszüntessék, másfelől a kihányandó alapfalak gödrös helyei jó termő földdel meghordassanak; — mely mulasztások következtében a színház udvarnak fákkal diszbokrokkal tervezett körül ültetése egy évvel hátra vetetett.

Vannak még s időkönként merülnek fel fontos kérdések, melyek az említett bizottmány elhatározása alá tartoznának, s melyekre visszatérni kötelességünknek tartjuk, most csak azt említjük meg, hogy a belső felszerelés iránt pesti építész Szkalniczky Antal ur közbenjöttével az intézkedést megtenni mielőbb szükséges lenne, továbbá, hogy ideje volna annak, hogy az idővel könnyen peressé válható ronda kerítések feletti kérdések a szomszédokkal, ugy a Sáskafele ház servitusa iránt is tisztába hozassanak, — s hogy az is eldöntést vár, ha valyon nem lenne e kívánatos a színház elejének utczára szolgáló s még fel nem épített külső részét, ugy miként a csarnok kül falazata ellátva van, alólról terméskövel szegélyezni? mely egyfelől az épületet diszesitené, másfelől a nedvesedéstől megóván, tartósabbá tenné s még most kevés költséggel eszközölhető lenne.

Végül közöljük azon hirt, hogy a színház tovább építése, felsőbb helyről még ez ideig betiltva nincsen.

Folyó hó 2-dikán Egri Alajosné sz. Varró Borbála, maga és pályatársai a helybeli szintársalat nevében is, gyászköretű lapokon jelentette szeretett férje **Egri Alajos**nak f. hó. 1-jén reggelt 8 órakor, életének 45-dik évében, hosszas betegség következtében történt gyászos kimúltát, és hívta meg a boldogult jóakaróit, barátait és az egész közönséget f. hó 3-dika d. u. 3 órájára végtisztességtételre.

A végtisztességtétel sok tekintetben megható volt. A közönség nem képviselte ugyan magát azon számban, mely oly színész emlékét megillette volna, ki több mint 25 évig tartott színpadi működése alatt, ezereknek csinált számtalan derült órát, azonban a boldogult pályatársai és ismerőiből eléggé számos gyászmenet alakult, s az utközben ide csatlakozott F. F. né és L. J. né asszonyságok s nehányan a közönség kebeléből, az elismerést is képviselték. Igaz ugyan, hogy a roskadozó özvegy csaknem arra szorult, hogy férje holttestét gyalog kísérje ki a mintegy három negyed órányira fekvő sirkertbe, de induláskor mégis akadt egy emberbarát, P. M. orvos ur, ki kocsiját a megszorodottak rendelkezésére átengedte. Igaz ugyan, hogy a nemes város még idejében lefoglalt és ide ígért négy lovas halottas kocsiját időközben egy másik halott alá adta, s azon halottas kocsinak, melyet kegyelemből a halott színész kivitelére mégis átengedett, a burkolat közepén, öt percnyi menés után kereke összetört, — de a színészek kerítették két rudat, s a menet tíz percnyi várás és az utca közepén állás után ismét elindulván, karjaikon vitték ki pályatársukat oda, a hol az emberek nem csinálnak több botrányt, hanem a természet, kebelébe vissza fogadja azt, a kit embertársai közzé a művelődés és nemzetiség apostolaul egy időre kiküldött.

A boldogult, hánykódásokkal teljes életéből több mint 25 évet töltött a színpadon, és egyet hazája védelmében, s ugy pályája, mint barátai és hazája iránti hűségével kiérdemelte azt, hogy emlékét tiszteljük, s azon elismerést melylyel neki életében adósok maradtunk, özvegyén, azon derék nön pótoljuk ki, a ki mint a boldogult többször mondá: mindig híven megosztott vele örömet és bánatot, s bár akkor lett neje, midőn a boldogult az ifjukor virágaiból csak maradványokat, a világ kecsgetető javaiból pedig csak keserű visszaemlékezést adhatott neki: soha nem mulasztotta el férjét bensőleg szeretni és hosszas betegségében önfeláldozással ápolni.

Zeneegyletünk f. hó 4-diki ülésében, 4 folyamódó közzül a zenetanári állomásra Gáspár Ignác ur választatott el. Gáspár ur azon föld szülőtte, mely nekünk a többi közt Csermákot is adta, azonban több mint 15 év óta hazánkban Miskolczon tartózkodván, nem csak nyelvünket, de szokásaink és

érzelmeinket is teljesen magáévá tette, magyarul nő-sült és magyarul nevel. Nagy számban bemutatott bizonyítványai s ajánlatai közt szerintünk legfontosbak: a miskolci polgári dalárdaé, melynek 5 évig volt mű-vezére és együttartója, a ref. lyceum igazgatóságaé, az ottani ref. énekvezéréké, kiket több ízben helyet-tesített stb. G. ur ezeknél fogva egyhangulag válasz-tatott el. (Szavahihető embertől hallottuk, hogy a mikolci ref. tanodából több tanuló, leginkább zene-dénk jótékonyágát élvezendő jön ez iskolai évben főtanodánkba.)

Ismételve figyelmeztetjük a szülék és gyámokat hogy a zenedei beiratások ideje már-már eltelik. A növendékek már holnapután oct. 12-dikén vizsgá-ltatnak meg és osztatnak be s a tanév beállta után csak kivételkép vétetik — ha ugyan vétetik — be nö-vendék. — A beírás igazgató Komlóssy Lajos ur-nál (kis mester utca 1439 sz. a.) történik, naponkiut déli 11 és 1 óra közt. (A mai napig — oct. 8 — ösz-szesen 34 tanulót irattak be: 11 leányt és 23 fiut.)

A casinói könyvtár javára f. hó 5-dikén rende-zett tánczvigalmat fényes és válogatott, azonban na-gyon kis számu vendégkoszoru látogatta meg, mely-ben különösen városunk alig volt képviselve. — A mulatság éjféli utáni két óráig tartott. — Azt mond-ják, hogy a költségek egészen felemésztették a jöve-delmet. — „Ugyan kinek volna kedve?“

A debreczeni idei lóversenyek eredménye.

Pályabíró: gr. Dégenfeld Gusztáv. — Inté-zők: gr. Dégenfeld Gusztáv, Semsey Lajos, Kaffka Ká-roly, Kelemen Albert és Kiss Lajos. — Teherre üg-yelő; Redl György. — Indítók: b. Podmaniczky Géza és Bay Bertalan.

Első nap. Oct. 5.

1. Paripaverseny, hazai 4 éves és idősb félvér lovak számára. 1 1/2 a. mf. Díj 500 frt, a má-sodik lóé 50 frt. Futott 4 ló. — Nyertes gr. Bethlen Sándor 5 éves herélt sárgája „Bátor.” (Apja Phae-nomenon.) Lovagolta b. Wesselényi József. — 2-dikul érkezett a pályacélhoz Semsey Lajos „Vicar of Wakefield“-je.

2. Sz. k. Debreczen város dija 100 db arany, hazai lovakra. Távolság 2 mf. Futott 4 ló. — Nyertes gr. Pálffy Pál 3 éves pej ménje „Álmos“ (apja Albert, anyja Trudge.) Lov. Berton Tamás. — 2-dik gr. Eszterházy Miklós „Pannoniá“-ja.

3. Földészek versenye nyereg nélkül. Tá-volság 1 1/3 mf. Első díj 70, 2-dik 20, 3-dik 10 frt. — Első nyertes Szijszigmond, érmihályfalvi szül. kocsis; 2-dik Szücs Bálint Kisujszállásról; 3-dik Kardos Bálint Böszörményből.

4. Ostordíj, szabolcsi, bihari, hajdukerületi és debreczeni földbirtokosok nem idomított és nem tel-ivér lovai számára. Távolság 1 1/2 mf. Díj egy va-dászostor. Futott 4 ló. — Nyertes Szentimrey Kálmán herélt feketéje „Miska,” lovagolta Dra-veczky Aurél. — 2-dik Luger Tivadar „Ked-ves“-e.

5. Egyleti díj, hazai félvér lovak számára. Távolság 2 1/2 mf. Díj 500 frt. Futott 3 ló. — Nyert Semsey Lajos 4 és b. p. k. „Doubtful“ (apja Y. Yeri) lovagolta Blaskovics Ernő. — 2-dik gr. Bethlen Sándor „Iloná“-ja.

Második nap. Oct. 7.

Pályabírák: gr. Dégenfeld Imre és b. Orczy Béla. — Intézők: mint 5-kén. — Teherre üg-yelő: Tisza Kálmán. — Indító: gr. Dégenfeld Gusztáv.

1. Asszonyságok dija, részvényesek nem idomított 4 éves vagy idősb félvér lovai számára. Tá-volság 1 1/2 mf. Díj egy ezüst kulacs és legalább 50 arany. Futott 2 ló. — Nyert Semsey Lajos „Vi-car of Wakefield“ id. b. p. m. (apja Tummeldich.)

2. Egy versenyostor, szabolcsi, bihari, haj-dukerületi és debreczeni földbirtokosok nem idomított, hem telivér lovai számára. Táv. 1 1/2 mf. Futott 4 ló. — Nyert Szentimrei Kálmán f. h. „Miska“ lov. Blaskovics Ernő. — 2-dik Luger Tiva-dar „Kedves“-e.

3. Ügető verseny, két-két lónak 4 kerekű szekérben. Táv. 1/2 mf. Futott 2 fogat. — Nyert No-vák István ur két szürkéje.

4. Ügető verseny, mint az előbbi. — Nyert Melczér Béla fogata.

5. Szabolcs-bihari díj, félvér lovak szá-mára. Táv. 2 mf. Díj 500 frt. Futott 3 ló. — Nyert Semsey Lajos „Doubtful“-ja, lov. Blaskovics Miklós. — 2-dik Semsey Lajos „Vikar of Wa-kefield“-je.

6. Vigaszverseny, ez évben itt futott s nem nyert lovak számára. Táv. 1 1/2 mf. Díj 200 frt. Fu-tott 3 ló. — Nyert gr. Szapári Imre „Gyémánt“-ja, lov. Blaskovics Ernő. — 2-dik Lübbe ka-pitány „Norma“-ja.

Végül 7. Taligás verseny. Első díj 40 frt, második 10 frt, harmadik 5 frt. Indult 8 taliga. — Nyertek Borus István Nemes Ferencz és Mezey Sándor taligások.

Piaczi árak oct. 7-kén.

Közép ár: 1 pozsonyi mérő tiszta buza 3 frt. 70 kr. — Kétszeres 3 frt. 20 kr. — Rozs 2 frt. 22 kr. — Árpa 1 frt. 80 kr. — Zab 1 frt. 45 kr. — Tengeri 2 frt. 50 kr. — Köles 2 frt. 90 kr. — Kása 6 frt. — kr. — Egy mázsa szalonna 34—38 frt. — kr. — Egy font marhahús 46 kr.

Vasuti-menetrend

1862. máj. 1-től kezdve, érvényes az 1862. nyári havakra.

I. Kassa és Nagyvárad felé	Bécs ind.	8 óra — perc este	7 óra 45 perc. reg.	
	Pest „	6 „ 25 „ reg.	5 „ 35 „ délu.	
	Czegléd „	9 „ 27 „ „	8 „ 24 „ este	
	Szolnok „	10 „ 27 „ „	9 „ 42 „ éjjel	
	Püsp.-Ladány „	1 „ 26 „ délu.	1 „ 20 „ „	
	Debreczen „	3 „ — „ „	3 „ 47 „ reg.	
	Tokaj „	5 „ 25 „ „	8 „ 4 „ „	
	Miskolcz „	7 „ 19 „ este	11 „ 1 „ déle.	
	Forró-Encs „	8 „ 28 „ „	12 „ 52 „ délb.	
	Kassa ér.	9 „ 51 „ „	3 „ — „ délu.	
II. Arad felé	Bécs ind.	8 óra — perc este	7 óra 45 perc. reg.	
	Pest „	6 „ 25 „ reg.	5 „ 35 „ este	
	Czegléd „	9 „ 42 „ „	8 „ 39 „ „	
	Szolnok „	10 „ 40 „ „	10 „ 11 „ éjjel	
	Mező-Tur „	11 „ 46 „ „	12 „ 14 „ „	
	Csaba „	1 „ 22 „ délu.	3 „ 9 „ reg.	
	Arad ér.	3 „ 3 „ „	6 „ — „ „	
	III. Kassa és Nagyváradról Pest és Bécs felé	Kassa ind.	5 óra 26 perc reg.	11 óra — perc. déle.
		Forró-Encs „	6 „ 39 „ „	1 „ 3 „ délu.
		Miskolcz „	7 „ 57 „ „	3 „ 2 „ „
Tokaj „		9 „ 35 „ „	5 „ 35 „ „	
Debreczen „		12 „ 12 „ reg.	10 „ 29 „ éjjel	
Püsp.-Ladány „		1 „ 45 „ délu.	12 „ 56 „ „	
Szolnok „		4 „ 44 „ „	4 „ 43 „ reg.	
Czegléd ér.		5 „ 41 „ este	5 „ 54 „ „	
Pest „		8 „ 37 „ „	8 „ 45 „ „	
Bécs „		6 „ — „ reg.	6 „ 33 „ este	
IV. Arad Pest és Bécs felé	Arad ind.	12 óra 41 perc délu.	8 óra 20 perc este	
	Csaba „	2 „ 17 „ délu.	11 „ 13 „ éjjel	
	Mező-Tur „	3 „ 50 „ „	2 „ 3 „ reg.	
	Szolnok „	5 „ 9 „ „	4 „ 12 „ „	
	Czegléd ér.	5 „ 56 „ este	5 „ 39 „ „	
	Pest „	8 „ 37 „ „	8 „ 45 „ „	
	Bécs „	6 „ — „ reg.	6 „ 33 „ este	

A közállomásokról indulás ideje, a minden pályaudvaron kifüggesztett részletes menetrendben van kimutatva.

A vasúthoz csatlakozó postakocsik indulnak:

Aradról Szebenbe, mindennap este 6 órakor az utasok fölvételével.
Nagyváradról Kolozsvárra, mindennap este 6 órakor. (Az utasok fölvételével.)

Nyíregyházáról Szathmárta, vasárnap, szerdán, pénteken este 6 órakor.
Nyíregyházáról Beregszászba, naponként reggel 6 1/2 órakor.
Nyíregyházáról Nagybányára hétfő, kedd, csütörtök, szombat este 6 órakor.
Tokajból S. A. Ujhelybe, mindennap este 7 órakor.
Kassáról Lőcsére mindennap éjjeli 1 órakor.
Kassáról Przemyslbe szerdán és szombaton délután 2 órakor.
Kassáról Szigethre mindennap este 10 órakor.
Kassáról Munkácsra mindennap este 10 órakor.

Az igazgatóság.

Kiadó: a debreczeni Színügyegylet.

Szerkesztő: Illésy György.

N y i l t t é r .

Nyilatkozat.

Alolított kötelezve érzem magamat a „Phönix” biztosító társulat iránti hála-köszönetem kijelentésével nyilvánosságra juttatni, miszerint f. évi augusztus hó 30-dikán szatmármegyei Nagy Peleske helységében történt tűzvész alkalmával, a „Phönix” társaság-nál, biztosított tárgyait, elégségesben szenvedett kárait a helyszíneni szemle és becslés nyomán debreczeni főügynök Spitzer Jakab ur által, legnagyobb méltányosság és pontossággal rövid idő alatt megtérített. Kelt Szatmáron, sept. 29. 1862.

Kaufman Mózes m. k.

Hogy a fentebbi nyilvános köszönetet az illető névalíró, és a hivatal előtt személyesen megjelent Kaufman Mózes Nagy-peleskei lakos saját kívánata nyomán adta légyen ki, hivatalosan igazoltatik.

Szatmár-németi sz. kir. város belkapitányi hivatala által, 1862. sept. 29.

Nagy Károly m. k.
h. belkapitány.

Nyilvános köszönet.

Alóltak, mint a nagyvárad g. n. e. Püspökség uradalmi hivatalnokai, a „Phönix” biztosító társaság iránti kiérdemelt köszönet kijelentésével kívánjuk nyilvánosságra hozni, miszerint a nevezett uradalom részéről a „Phönix” biztosító társaságnál biztosított és a f. évi augusztus 28-diki tűzvész-nél elégett tárgyaiban szenvedett kárait a helyszíneni szemle folytán a legméltányosabb eljárás mellett debreczeni főügynök Spitzer Jakab ur által minden hiány nélkül azonnal megtérítette. — Kelt Belényesen Sept. 30. 1862.

Erdélyi János mk. uradalmi pénztárnok.
Véghső Gellért mk. uradalmi igazgató.

Nyilvános köszönet.

Alóltak kötelezve érezzük magunkat a „Phönix” biztosító társaság iránti hála köszönetünk kijelentésével köz tudomásra bocsátani, miszerint a nevezett társaság Komádi helység határán egyenként biztosított, és f. 1862-dik év Sept. 6-kán történt tűzvész-nél takarmány készleteink elégségesben szenvedett kárait a legnagyobb méltányossággal és pontossággal debreczeni főügynök Spitzer Jakab ur által az alulirt napon azaz f. Sept. hó 25-kén már megtérítette.

Kelt Komádiban Sept. 25. 1862.

Ivány Lajos és Ivány János
Komádi birtokosok.

Hogy a fentebb látható név aláírásokat az előjárás előtt ismeretes és személyesen megjelent Ivány Lajos és Ivány János Komádi birtokosok sajátkezűleg írták légyen, hivatalosan igazoltatik. — Kelt Komádiban Sept. 25. 1862.

Török György mk. jегyző. Kézségi bíró Papp János mk. (p. h.) T. Nagy János mk.

Egy helybeli fűszerkereskedésben, egy jó nevelésű

t a n u l ó

alkalmazást nyerhet. — Értekezhetni e lap kezelőségénél.

HIRDETÉSEK.

8217.
1862.

Hirdetmény.

A debreczeni kir. váltótörvényszék részéről ezennel köz hírre tétetik, hogy Freiba uer. Ede felperes részére, László József helybeli lakostól mint alperestől lefoglalt 4 darab hámos ló és vasas szekér, f. évi oct. 16-dikán d. e. 10 óraker helyben, alperes piacutczai házánál; továbbá 15 köblös öszivetés függő termése, 1 vasas szekér és 4 jármós ökör, alperes elepi tanyáján f. évi oct. 17-dikén d. e. 10 óraker, készpénz fizetés mellett köz árverésen el fognak adatni. — Debreczen, 1862, Oct. 3.

A kir. váltótörvényszék

Árverési hirdetmény.

A debr. ref. egyház részéről hírül adatik, hogy

1. A szegények malmái után járó ház utáni két nyilas és három öl szántóföld;
2. A Székely Dienes-féle ház után való egy és fél nyilas föld;
3. A felsőbb leánynevelő intézet (Halmágyi ház) ház után való földje, mely hét nyilas és tizenkét öl, tanya épülettel, folyó hó 22-kén d. e. 9 óraker az Egyház tanácstermében a legtöbbet ígérőnek, három évre, nyilvános árverés útján haszonbérbe fognak adatni.

A bérleni szándékozók tehát a szükséges bánatpénzzel ellátva, a fenn kitett napon és helyen szives megjelenésre hivatalosok; a bérlet feltételei pedig eleve megtudhatók az egyházi pénztárnál.

Medgyaszai Imre mk.
az egyház algondnoka.

Nyelvtanítási jelentés.

Hogy a szegényebb sorsuaknak is alkalmok legyen a mivel világnyelvek, különösen a divatos francia és angol megtanulására: van szerencsém, többektől felszólítva, a t. cz. közönséggel társas tanórát megnyitását tudatni.

A feltételek következők:

Ha tíz tanuló áll össze naponként egy egy órát véve a tandíj egy személyre 3 frt. o. é. ha öt vagy ötön felül tizig társul, ugy 4 frt. o. é. Iparosok és kereskedősegéd urak ünnepnapokon is nyerhetnek tanórákat.

Lakásomon naponként egy egy magánórát adva havdíj 16 frt. o. é.; hetenkint három óráért pedig 8 frt. o. é. Kivánatra még az olasz és spanyol nyelvből is adhatok oktatást. — Bővebben értekezhetni d. e. 11-12. d. u. 2-3-ig lakásomon kisujtca 1749 sz.

Psenyeczky Nagy Sándor
francia és angol nyelv tanár.

58-dik ÁRJEGYZÉK

az „István” gőzhengermalom gyártmányairól.

(Debreczenben költségmentesen, készpénzfizetés mellett, osztrák értékben, kötelezettség nélkül.)

A. asztali dara nagy szemű	14 frt.	80 kr	Rozsliszt 2-dik rendű	5 frt.	20 kr.
B. ugyanaz apró	14	80	00. árpakása	14	80
C. dara középszerű	12	80	0. árpakása	13	80
0. királyliszt	13	80	1. árpakása	11	80
1. lángliszt	12	60	2. árpakása	9	80
2. montliszt	11	40	3. árpakása	7	80
3. zsemlyeliszt	10	40	4. árpakása	6	80
4. fehérkenyérliszt 1-ső rendű	8	80	Arpaliszt	2	60
5. ugyanaz 2-dik	7	80	Dercze	2	60
6. barnakenyérliszt	5	40	Lábliszt	2	60
Kétszeresliszt	6	50	Korpa	2	20
Rozsliszt 1-ső rendű	7	60	Buzaalj	2	80

Minden zsákért 1 frt. 5 kr. lefizetendő. E betétet azonban a vevő visszakapja, ha a zsákot, az elvitel napjától számított legfeljebb 3 hó alatt, hiba nélkül, bérmentesen visszaszállítja.

Debreczen 1862. Sept. 22.

Debreczen 1862. Nyomatott a Város Könyvnyomdájában

8217.
1862.

Hirdetmény.

A debreczeni kir. váltótörvényszék részéről ezennel köz hírre tétetik, hogy Pintér Károly részére helybeli lakos László Józseftől 142 frt. s járuléka erejéig lefoglalt ingóságok, u. m. bőr kanapé, tükör, asztalkészlet, 4 öl tűzifa, két fényezett chiffonier, székek és 1 két éves sertés, f. évi oct. 16-kán d. e. 9 óraker nevezett alperes lakásán köz árverésen el fognak adatni. — Debreczen oct. 3-kán 1862.

A kir. váltótörvényszék

Eladó tanya.

a parlagon, a savósguti dülőben, Vecsey és Csáthy urak szomszédságában. — Értekezhetni iránta a czeglédutczai 2155 sz. a. ház emeletében.

Makk eladás.

Semsey Jenő ur Saczai uradalmaához tartozó, és Abauj-megyében Kassától 2 mértföldre fekvő Lajosházi, Hatkőci, és Jászó. Ujfalusi mintegy 5000 holdnyi kiterjedésű tölgyerdők folyó évi makktermése, — mely 400 számos sertésre van becsülve, — minden órán szabad kézből eladó. A föltételek iránt értekezni lehet Saczán az uradalmi kastélyban, vagy Debreczenben ügyvéd **Dalmy Károly**nál.

A debreczeni kir. váltótörvényszék részéről közhírre tétetik, hogy Berghofer István felperes részére Brett Mátyás helybeli lakos alperestől 600 frt. váltói tartozás és járuléka erejéig lefoglalt boltbeli árucikk, tartályok, mértékek s több fűszer és vegyes kereskedéshez szükséges ingóságok f. évi oct. 13-ik napján d. e. 11 óraker részletben vagy egyenkint közárverésen alperes csapóutczában levő kereskedése helyén készpénzfizetés mellett el fognak adatni.

Nagyváradon

1862-diki october 2-től kezdve hetenkint kétszer megjelenik a

Bihar

czimű politikai, társadalmi és kereskedelmi közlöny.

Előfizetési díj; egy évre 10 frt. fél évre 5 frt. évnegyedre 2 frt. 50 kr. — Az előfizetési árak és a hirdetési megrendelések a kiadóhivatalhoz (Sasuteza 21. sz.) intézendők.